

HANDLEIDING

"De provincies vormen de schakel tussen de gemeenten en het Rijk en worden daarom het middenbestuur genoemd. Ze voeren simpel gezegd de taken uit die voor gemeenten te groot zijn en voor het Rijk te klein. De provincies werken veel samen met de andere overheden (Rijk, gemeenten en waterschappen) en met bedrijven en maatschappelijke organisaties." www.provincies.nl

Provinciale Duurzaamheidsmeter

De Provinciale Duurzaamheidsmeter biedt inzicht en overzicht van welke ambities en initiatieven een provincie heeft op het gebied van duurzame ontwikkeling. De inhoud en werkwijze zijn gebaseerd op de Lokale Duurzaamheidsmeter voor gemeenten. Dit instrument bestaat sinds 1999 en is ontwikkeld door COS Nederland, de vereniging van centra voor internationale samenwerking.

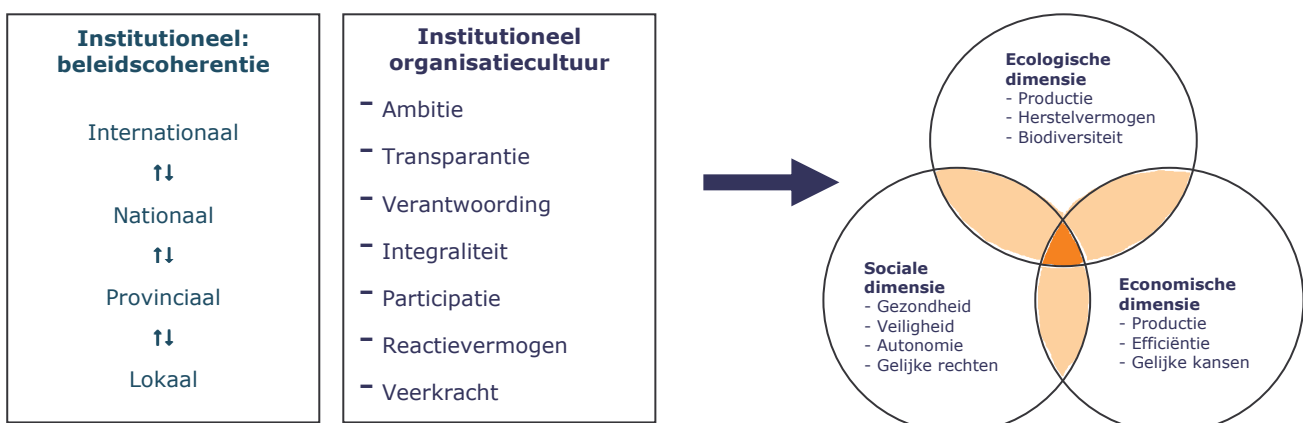
Duurzame ontwikkeling

"Duurzame ontwikkeling is een ontwikkeling die voorziet in de behoeften van de huidige generatie, zonder dat daarmee de behoeften van toekomstige generaties, zowel hier als elders, in gevaar worden gebracht". (Brundtland, 1987).

De Provinciale Duurzaamheidsmeter kijkt net als de Lokale Duurzaamheidsmeter naar de inspanningen van de betreffende overheid om zorg te dragen voor duurzame ontwikkelingen.

Het instrument meet dus niet zozeer de stand van zaken wat betreft het sociale, natuurlijke en economische kapitaal in de provincie en de invloed van trends op ontwikkelingsmogelijkheden elders of voor toekomstige generaties. Hiervoor bestaan andere instrumenten zoals de duurzaamheidsverkenningen van het Planbureau voor de Leefomgeving (www.pbl.nl), de recentelijk gepubliceerde Monitor Duurzaam Nederland 2009 en bijvoorbeeld de provinciale duurzaamheidsbalans van Telos (www.telos.nl). Deze monitoren bieden overigens wel een helder overzicht en duidelijk inzicht waarom een actief duurzaamheidsbeleid door de overheid brood nodig is. Immers: *"het streven naar welvaart door het individu valt lang niet altijd samen met het streven naar lokale of mondiale duurzame ontwikkeling"* (uit Monitor Duurzaam Nederland 2009).

Schematische illustratie, aangepast naar JJ Kessler (2003):



Denk mondiaal, handel lokaal

Aan de hand van de vragenlijsten van de Provinciale Duurzaamheidsmeter wordt eveneens expliciet gekeken of er op regionaal niveau ook rekening gehouden wordt met de internationale dimensie van duurzame ontwikkeling, dus met de mondiale gevolgen van het eigen handelen en de kansen die er liggen om een positieve bijdrage te leveren aan duurzame ontwikkeling in internationale context.

Structuur

De Provinciale Duurzaamheidsmeter bestaat uit vier vragenlijsten die ingevuld kunnen worden via www.duurzaamheidsmeter.nl. Net als de lokale, is de Provinciale Duurzaamheidsmeter geënt op de drie dimensies van duurzame ontwikkeling: *People*, *Planet* en *Profit*. Bij duurzame ontwikkeling komen ecologische, economische en sociale belangen bij elkaar, voor zowel huidige als toekomstige generaties. Voor de provinciale variant is een vierde component (*Proces*) toegevoegd, om het belang van een integrale benadering en het proces van internalisering te benadrukken. Schematisch ziet de structuur van de Provinciale Duurzaamheidsmeter er als volgt uit:

Proces Bestuur – Ruimtelijke ordening - Kennisontwikkeling		
People	Planet	Profit
Maatschappelijke participatie	Klimaat & energie	Eigen bedrijfsvoering
Sociaal beleid	Natuur & milieu	Duurzaam ondernemen / MVO
Globalisering	Waterbeheer	Mobiliteit

Proces

De resultaten van het invullen van de vragenlijsten zijn via deze website voor iedereen toegankelijk. De Provinciale Duurzaamheidsmeter is vooral bedoeld als inspiratiebron voor de verschillende politieke partijen en de kiezer die er belang aan hecht dat duurzaamheid hoog op de politieke agenda in zijn of haar provincie staat.

In het proces van invulling van de vragenlijsten worden zoveel mogelijk maatschappelijk actoren uit de provincie betrokken. Er wordt dus eveneens ruimte geboden aan verschillende stakeholders om hun visie naar voren te brengen wat betreft de rol en 'performance' van de provincie om zorg te dragen voor duurzame ontwikkelingen. Ook is het met nadruk de bedoeling de keuzes en prestaties van provincies onderling met elkaar te vergelijken, om vooral te leren van elkaars successen en oplossingen.

Resultaten en scores

"Er is geen andere toekomst dan een duurzame toekomst". Herman Wijffels, april 2009 in magazine IS

De resultaten zijn een weergave van de vragenlijsten zoals ingevuld, en zo mogelijk geactualiseerd, door de provincies. Wat betreft de scores is de volgende logica gevolgd: aan een positief antwoord op kernvragen worden standaard 2 punten, detailvragen kunnen 1 punt opleveren. Waar de vraag de lat wel heel hoog legt is een extra punt aan de scores toegevoegd.

Daarnaast wordt er per subthema de mogelijkheid geboden om aan de hand van argumenten en concrete voorbeelden extra bonuspunten voor te stellen met een maximum van 5.

Helpdesk

Wilt u meer informatie of heeft u vragen bij het invullen van de lijsten? Neem dan contact met ons op.

Oudegracht 86
1811 CM Alkmaar
T (072) 520 25 17

E info@duurzaamheidsmeter.nl

I www.duurzaamheidsmeter.nl

De Provinciale Duurzaamheidsmeter is een instrument van COS Nederland, de vereniging van COSsen, regionale centra voor internationale samenwerking. Voor vragen kunt u ook terecht bij een COS in uw eigen regio.

Maart 2010

Vragenlijst PROCES

De institutionele dimensie van duurzame ontwikkeling

In deze vragenlijst ligt het accent op het proces van institutionalisering en internalisering van duurzame ontwikkeling binnen kernprocessen van de provincie.

De algemeen aanvaarde definitie van duurzame ontwikkeling is: "een ontwikkeling die voorziet in de behoeften van de huidige generatie, zonder dat daarmee de behoeften van toekomstige generaties, zowel hier als in andere delen van de wereld, in gevaar worden gebracht". (Brundtland, 1987).

Sturen op duurzame ontwikkeling betekent voor de overheid in de praktijk dat er in alle soorten besluitvorming rekening gehouden wordt met eventuele negatieve effecten van beleidskeuzes, niet alleen binnen de eigen grenzen maar ook elders en later. Eenvoudig gesteld ziet het referentiekader of checklijstje bij besluitvorming er schematisch als volgt uit:

	People <i>Sociale belangen</i>	Planet <i>Ecologische belangen</i>	Profit <i>Economische belangen</i>
<i>Hier/nu</i>			
<i>Elders</i>			
<i>Later</i>			

De eerste vijf vragen van de Provinciale Duurzaamheidsmeter richten zich op het proces om binnen de provincie duurzaamheid als uitgangsprincipe te internaliseren en te institutionaliseren binnen de gehele organisatie.

	Vraag
1.	<p>VISIE</p> <p>In uw provincie is duurzame ontwikkeling uitgewerkt in een strategische visie op lange termijn.</p> <p>a. De strategische (lange termijn) visie van de provincie vindt zijn weerslag in het huidige coalitieprogramma.</p> <p>b. Het huidige coalitieprogramma hanteert duurzaamheid als uitgangsprincipe en heeft dit vertaald in politieke prioriteiten om duurzame ontwikkelingen te bevorderen.</p>
2.	<p>INSTRUMENTARIUM</p> <p>In uw provincie zijn richtlijnen ontwikkeld om ervoor zorg te dragen dat duurzaamheid op structurele wijze meegenomen wordt in beleids-, programma- en projectontwikkeling.</p>
3.	<p>RUIMTELIJKE ORDENING</p> <p>Bij ruimtelijke planning waakt uw provincie ervoor dat er een transparante afweging plaatsvindt van ecologische, sociale en economische belangen.</p> <p>a. Provinciale Structuurvisie(s) is/zijn een ruimtelijke weergave van de provinciale visie op duurzame ontwikkeling. Knelpunten tussen ecologische, sociale en economische belangen zijn in kaart gebracht en geagendeerd voor openbare besluitvorming.</p> <p>b. Uw provincie waakt met nadruk op beleidscoherentie in de ontwikkeling van de ruimtelijke plannen die tot het mandaat van gemeenten en waterschappen horen.</p>
4.	<p>ORGANISATIECULTUUR</p> <p>Uw provincie heeft een intern programma om het duurzaamheidsbeleid binnen haar organisatie te verankeren.</p> <p>a. Binnen het college van Gedeputeerde Staten is één lid verantwoordelijk voor de verankering van duurzaamheid als uitgangsprincipe binnen de organisatie.</p> <p>b. Binnen uw provincie wordt op managementniveau duurzaamheid standaard meegenomen in zowel de bedrijfsvoering als de beleidscycli.</p> <p>c. Binnen uw provincie wordt het management en de stafleden regelmatig en op systematische wijze (bij)geschoold.</p> <p>d. Het indienen van ideeën en initiatieven door het personeel voor het verduurzamen van de organisaties wordt gestimuleerd.</p>

5.	<p>TRANSPARANTIE</p> <p>De provincie publiceert jaarlijks een duurzaamheidsverslag of maatschappelijk jaarverslag.</p> <p>a. De eigen voorbeeldrol en prestaties op het gebied van duurzame bedrijfsvoering is een vast onderdeel van het burgerjaarverslag.</p>
	<p>BONUS</p> <p>Natuurlijk is de vragenlijst niet uitputtend. Doet uw provincie beduidend meer binnen dit thema? Geef voorbeelden en/of argumenten waarom uw provincie enige bonuspunten verdient (max. 5 per thema).</p>
	<p>TOTAAL vragenlijst PROCES</p> <p style="text-align: right;">20</p>

Vragenlijst PEOPLE

Maatschappelijke participatie - Sociaal beleid - Globalisering

In de vragenlijst *People* ligt het accent op de sociale dimensie van provinciaal duurzaamheidsbeleid. Om een compleet beeld te krijgen van het duurzaamheidsbeleid binnen de provincie, is het belangrijk om ook de andere vragenlijsten in te vullen.

People: sociale dimensie van duurzaamheid

Verwante begrippen: participatie, democratie, zorg voor kwetsbare groepen, wereldburgerschap.

De 'P' van 'People' zou ook kunnen staan voor 'Participatie'. Een duurzame samenleving heeft gemeenschapsgevoel nodig, waarbij burgers zich betrokken voelen bij wat er gebeurt in hun samenleving, in de wereld en met hun medeburgers. Belangrijk is dat het toekomstbeeld van duurzame ontwikkeling breed gedragen wordt en dat niemand zich daarin buitengesloten voelt.

Voor een sociaal-cultureel duurzame samenleving geldt het principe van sociale rechtvaardigheid (gelijke kansen, vrijheid, brede toegankelijkheid van voorzieningen en veiligheid) en het principe van maatschappelijke betrokkenheid (solidariteit en burgerschap). Telos, duurzaamheidsbalans 2006.

Denk mondiaal, handel lokaal

Het is belangrijk om lokale ontwikkelingen in een grotere context te plaatsen, voorbij de welvaart en welzijn binnen de provinciale grenzen. Immers, duurzame ontwikkeling betekent ook rekening houden met mensen elders. Het actief bevorderen van mondiaal bewustzijn of actief wereldburgerschap biedt de provincie kansen voor meer begrip en lokaal draagvlak voor het naleven van internationale afspraken. Internationale samenwerking, binnen en/of buiten Europa, kan hier eveneens aan bijdragen.

Relevante internationale afspraken die Nederland heeft ondertekend:

- Universele verklaring van de rechten van de mens (1948)
- Het Vluchtelingenverdrag (1951)
- Millenniumdoel 3: gelijke rechten voor mannen en vrouwen (2000)

Opbouw van de vragenlijst

De vragenlijst bestaat uit drie thema's: 1) Maatschappelijke participatie, 2) Sociaal beleid en 3) Globalisering.

Centrale vragen die aan de basis liggen van deze vragenlijst zijn:

- Wat doet de provincie om haar burgers zoveel mogelijk te betrekken bij het maken van (politieke) beleidskeuzes?
- En wat doet ze verder om haar sociale kapitaal in de provincie, waar nodig, te beschermen en, waar mogelijk, te versterken?
- In hoeverre heeft de provincie aandacht voor het bevorderen van wereldburgerschap?

Universele Verklaring van de Rechten van de Mens:

Art 1: Alle mensen worden vrij en gelijk in waardigheid en rechten geboren. Zij zijn begiftigd met verstand en geweten, en behoren zich jegens elkander in een geest van broederschap te gedragen.

Art. 3: Een ieder heeft het recht op leven, vrijheid en onschendbaarheid van zijn persoon.

Nederlandse Grondwet:

Art. 1:
Allen die zich in Nederland bevinden worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan.

Mondiaal burgerschap

Minister Koenders lanceerde recentelijk (in zijn nieuwe visie op maatschappelijk draagvlak van mei 2009) de term mondiaal burgerschap. De kern van mondiaal burgerschap is dat individuele keuzes die iedereen dagelijks maakt direct of indirect van invloed zijn op ontwikkelingsproblematiek. Elke Nederlander kan hierin zijn verantwoordelijkheid nemen. Door stil te staan bij de consequenties van die keuzes en daarnaar te handelen.

Maatschappelijke participatie (*people*)

Het is effectief om burgers te betrekken bij het opstellen van beleid dat hen raakt. Vanuit een democratisch oogpunt, maar ook omdat het beleid er beter van wordt. (Instituut voor Publiek en Politiek, www.publiek-politiek.nl)

Het is duidelijk dat gemeenten het eerste loket zijn voor de overheid, provincies besturen meer op afstand. Provincies bieden vooral tweedelijns ondersteuning aan gemeenten en maatschappelijke organisaties. Dat neemt niet weg dat ook dit een democratisch gekozen bestuurslaag is en er dus belang bij heeft om maatschappelijk draaqlak te generen en te behouden voor politieke besluiten.

Vraag	
1.	<p>MAATSCHAPPELIJKE DIALOOG</p> <p>Uw provincie speelt een actieve rol in het opzetten en onderhouden van de maatschappelijke dialoog rond duurzame keuzes bij beleidsontwikkeling en beleidsuitvoering.</p> <ol style="list-style-type: none"> a. Uw provincie beschikt over een actuele communicatiestrategie om inwoners en maatschappelijke partners te informeren over haar activiteiten. b. Uw provincie besteedt structureel aandacht aan het betrekken van stakeholders bij beleidsevaluaties en de ontwikkeling van nieuwe beleidskaders. c. Uw provincie ondersteunt gedurende deze collegeperiode een 'jongerenraad' of een ander concreet en structureel initiatief om jongeren te betrekken bij de provinciale politiek. d. Uw provincie is actief deelnemer (wellicht zelfs initiatiefnemer) van een of meerdere multi-stakeholderplatform(s) gericht op samenwerking aan een duurzaamheidsagenda.
2.	<p>BURGERINITIATIEF</p> <p>Uw provincie biedt haar inwoners diverse mogelijkheden voor het indienen van een burgerinitiatief.</p> <ol style="list-style-type: none"> a. Uw provincie beschikt over een heldere regeling voor het indienen van een burgerinitiatief. b. Uw provincie werkt jaarlijks mee aan meer dan één actie geïnitieerd door het maatschappelijk veld, zoals Duurzame Dinsdag, klimaatstraatfeesten e.d. om particuliere initiatieven te stimuleren.
3.	<p>TOEGANKELIJKHEID</p> <p>Uw provincie onderzoekt regelmatig in hoeverre haar informatie en diensten toegankelijk zijn voor- en adequaat wordt bevonden door haar inwoners.</p> <ol style="list-style-type: none"> a. Via de provinciale website is voor inwoners eenvoudig en snel informatie te vinden over de provinciale visie en bijdragen aan duurzame ontwikkeling. b. Uw provincie doet minstens één maal per jaar een klanttevredenheidsonderzoek. c. Uw provincie beschikt over een formele klachtenprocedure voor inwoners.
4.	<p>BURGERSCHAPSCOMPETENTIES</p> <p>Uw provincie bevordert dat duurzame ontwikkeling systematisch en integraal wordt ingebed bij onderwijsinstellingen.</p>
	<p>BONUS</p> <p>Natuurlijk is de vragenlijst niet uitputtend. Doet uw provincie beduidend meer binnen dit thema? Geef voorbeelden en/of argumenten waarom uw provincie enige bonuspunten verdient (max. 5 per thema).</p>
TOTAAL vragenlijst MAATSCHAPPELIJKE PARTICIPATIE	
	19 (24)

Sociaal beleid (*people*)

Samen met gemeenten heeft de provincie een rol in het versterken van sociale cohesie en het beschermen van minderheden en zwakkeren in de samenleving. Naast jeugd, ouderen en gehandicapten zijn ook vluchtelingen en migranten voorbeelden van bevolkingsgroepen die speciale aandacht vragen.

In het kader van duurzaamheid is deelname aan het maatschappelijk leven van groot belang. Het levert netwerken op die van belang zijn voor het delen van normen en waarden (sociaal kapitaal). Andere belangrijke sociale aspecten zijn de mate van betrokkenheid bij wat er in de samenleving gebeurt en vertrouwen in maatschappelijke en politieke instituties.

Vraag	
5.	<p>MAATSCHAPPELIJKE ONDERSTEUNING</p> <p>Uw provincie biedt actieve ondersteuning aan gemeenten betreffende de uitvoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) die verder gaat dan haar wettelijke taken. De wensen van gemeenten zijn hierbij met nadruk het uitgangspunt.</p> <p>a. Uw provincie heeft de uitvoering van haar wettelijke taken met betrekking tot de WMO goed op de rails. Deze luiden:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ <u>Cliëntvertrouwenspersonen</u> beschikbaar stellen aan cliënten van <u>Bureau Jeugdzorg</u> en de <u>zorgaanbieders</u>;▪ Betrokken cliëntenorganisaties in de gelegenheid stellen om te reageren op het ontwerp van het provinciale beleidskader;▪ Toezien op uitvoering van cliënten- (en kwaliteits)beleid bij Bureau Jeugdzorg en de zorgaanbieders. <p>b. In uw provincie is een provinciaal cliëntenplatform opgericht om zorg te dragen voor een effectieve en efficiënte jeugdzorg.</p> <p>c. Uw provincie stimuleert de kwaliteit van (gemeentelijk en regionale) cliëntenraden met extra financiële middelen voor deskundigheidsbevordering.</p> <p>d. Een recent evaluatierapport toont aan dat gemeenten en stakeholders tevreden zijn over de geboden ondersteuning van uw provincie.</p>
6.	<p>EMANCIPATIE</p> <p>Uw provincie heeft een actueel emancipatiebeleid en/of ondersteunt actief maatschappelijk organisaties die hierop actief zijn.</p> <p><i>Emancipatie gaat over een brede groep mensen die in staat moet zijn om zichzelf in deze samenleving volwaardig te ontwikkelen. Het gaat om emancipatie van vrouwen, homoseksuelen, illegalen, daklozen, migranten en nog veel meer groepen die een minderheidspositie of achterstandspositie in onze samenleving hebben gekregen.</i></p> <p>a. Uw provincie spant zich actief in om participatie van vrouwen op de arbeidsmarkt te bevorderen en te zorgen voor meer vrouwen op hoge functies.</p> <p>b. Uw provincie draagt actief het belang van Art. 1 van de Nederlandse grondwet uit en beschikt over een dekkend netwerk van antidiscriminatie-voorzieningen.</p> <p>c. Uw provincie hecht er belang aan dat iedereen een dak boven het hoofd geboden wordt. Voor de omgang met thuis- en daklozen is een visie ontwikkeld en een subsidieregeling voorhanden.</p>
7.	<p>CULTUREEL ERFGOED</p> <p>Uw provincie spant zich actief in voor de bescherming van cultureel en historisch (wereld)erfgoed en gebruikt dit om het historisch besef bij haar inwoners levend te houden.</p> <p>a. Uw provincie beschikt over een actuele cultuurhistorische waardenkaart die voor iedereen toegankelijk is.</p> <p>b. Uw provincie heeft subsidiekaders vastgesteld en een structureel budget beschikbaar voor onderhoud van cultureel historisch erfgoed.</p> <p>c. Uw provincie heeft subsidiekaders vastgesteld en een structureel budget beschikbaar voor het ondersteunen van instellingen voor kunst en cultuur.</p> <p>d. Uw provincie beschikt over een actueel cultuurparticipatieprogramma.</p>

8.	SOCIALE COHESIE
	Uw provincie biedt actieve ondersteuning aan gemeenten en maatschappelijke organisaties om sociale problematiek op te lossen en de sociale cohesie binnen haar grenzen te versterken.
	a. Uw provincie stimuleert bovenlokale samenwerking tussen gemeenten en maatschappelijke organisaties om kennis/ervaring met methodieken en via 'good practises' met betrekking tot sociale problemen overdraagbaar en breder toepasbaar te maken. Hiervoor is budget beschikbaar.
	BONUS Natuurlijk is de vragenlijst niet uitputtend. Doet uw provincie beduidend meer binnen dit thema? Geef voorbeelden en/of argumenten waarom uw provincie enige bonuspunten verdient (max. 5 per thema).
	TOTAAL vragenlijst SOCIAAL BELEID
	21 (26)

Globalisering (people)

Duurzame ontwikkeling betekent ook rekening houden met behoeften en ambities van mensen elders. Het begrip wereldburgerschap of zoals minister Koenders dat noemt, mondiaal burgerschap, staat dan ook in dit onderdeel centraal. Naast solidariteit zijn kennisuitwisseling en het faciliteren van handelsrelaties belangrijke motieven voor internationaal beleid.

De kern van mondiaal burgerschap is dat individuele keuzes die iedereen dagelijks maakt direct of indirect van invloed zijn op ontwikkelingsproblematiek. Elke Nederlander kan hierin zijn verantwoordelijkheid nemen, door stil te staan bij de consequenties van die keuzes en daarnaar te handelen.

Globalisering is een breed begrip. Het omvat handelsbetrekkingen, samenwerking in Europees/internationaal verband om door kennisuitwisseling zichzelf te versterken en andere overheden te ondersteunen. Daarnaast omvat het ontwikkelingssamenwerking uit overweging van solidariteit en op grond van humanitaire afwegingen alsmede culturele uitwisseling. In deze context ligt de focus uiteraard op internationale samenwerking gerelateerd aan de duurzaamheidsagenda.

Veel informatie en inspiratie op dit terrein is te vinden via: www.vng-international.nl, www.ncdo.nl, www.cossen.nl

Vraag	
9.	BELEIDSCOHERENTIE
	Uw provincie hecht waar relevant aan het belang van internationale afspraken zoals het behalen van de millenniumdoelen in 2015 en vertaalt deze waar mogelijk door naar haar eigen beleid.
	a. Het huidige collegeprogramma bevat expliciete verwijzingen naar internationale afspraken en/of de millenniumdoelen .
	b. Internationale samenwerking is expliciet onderdeel van een van de portefeuilles van Gedeputeerde Staten.
10.	MONDIAAL BURGERSCHAP
	Uw provincie zet zich door middel van voorlichting, bewustwording en draagvlakontwikkeling actief in voor het bevorderen van mondiaal burgerschap (ook wel wereldburgerschap).
	a. In uw provinciale PAS Leren voor Duurzame Ontwikkeling is expliciet aandacht voor de mondiale dimensies van duurzame ontwikkeling.
	b. Uw provincie stimuleert internationalisering binnen het middelbaar- en hoger onderwijs en stuurt daarbij specifiek op aandacht voor mondiale vraagstukken.
	c. Bij internationale handelsmissies staat het onderwerp Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) ofwel Duurzaam Ondernemen standaard als onderwerp op het programma.
11.	INTERNATIONALE SAMENWERKING
	Uw provincie heeft gedurende de huidige beleidsperiode kaders met betrekking tot internationale samenwerking opgesteld dan wel geactualiseerd.
	a. Uw provincie onderhoudt of ondersteunt een of meerdere samenwerkingsverbanden met regionale overheden in ontwikkelingslanden en/of zogeheten transitielanden (kennisoverdracht t.b.v. democratie en goed bestuur).

	b. Uw provincie beschikt over een structureel budget voor internationale samenwerking .	
	BONUS Natuurlijk is de vragenlijst niet uitputtend. Doet uw provincie beduidend meer binnen dit thema? Geef voorbeelden en/of argumenten waarom uw provincie enige bonuspunten verdient (max. 5 per thema).	
	TOTAAL vragenlijst GLOBALISERING	15 (20)

Vragenlijst PLANET

Klimaat & energie - Natuur & milieu - Waterbeheer

In deze vragenlijst ligt het accent op de ecologische dimensie (Planet) van duurzame ontwikkeling. Om een compleet beeld te krijgen van het duurzaamheidsbeleid binnen de provincie, is het belangrijk om ook de andere vragenlijsten in te vullen.

Planet: ecologische dimensie van duurzame ontwikkeling

Verwante begrippen: ecologisch kapitaal, natuurlijke hulpbronnen, ecosysteemdiensten, natuurbescherming, ecologische of mondiale voetafdruk.

De 'P' van Planet zou ook voor 'Preserve' (behoud) of 'Perspectief' kunnen staan. Het gaat bij 'Planet' vooral om duurzaamheid in de tijd. Centraal staat hier het behoud, de bescherming en het beheer van de natuurlijke hulpbronnen. De overheid heeft als belangrijke taak het beheer, bescherming en zo nodig versterking van het ecologisch kapitaal (de producten en diensten die de natuur ons schenkt).

Denk mondiaal, handel lokaal

Vooral klimaatproblematiek is de laatste jaren hoog op de politieke agenda's komen te staan. Ook provincies spelen een belangrijke rol om de Nederlandse ambities op het gebied van energiebesparing en het stimuleren van schone energieproductie en -gebruik waar te maken.

De inrichting en onderhoud van de openbare ruimte is een van de belangrijkste kerntaken van de provincies. Daarbij horen duidelijk verplichtingen ten aanzien van de bescherming van kwetsbare plant- en diersoorten en ecosystemen. Duurzaam waterbeheer, gericht op onder andere aanpassingen aan klimaatverandering, vraagt eveneens om belangrijke investeringen.

Relevante internationale afspraken, die ook Nederland in dit kader heeft ondertekend	Relevant Nederlands beleidskaders dat hieraan gerelateerd is
<ul style="list-style-type: none">▪ Agenda 21 (1992, 2002)▪ Klimaatverdrag UNFCCC, 1992, het Kyoto-protocol, 1997▪ Biodiversiteitsverdrag, CBD, 1992▪ Verwoestijningverdrag, UNCCD, 1996▪ Millenniumdoel 7: afspraken m.b.t. een duurzaam leefmilieu▪ Natura 2000	<ul style="list-style-type: none">▪ Klimaatakkoord Provincies en Rijk 2009-2011▪ Beleidsprogramma Biodiversiteit 2008-2011▪ Water: Kader Richtlijn Water, Waterwet, Nationaal Bestuursakkoord Water(keten)▪ Milieu: Wet Milieubeheer, Nationaal Milieubeleidsplan 4▪ Wet Ruimtelijke Ordening, Wabo (Wet algemene Bepalingen omgevingsrecht)

Opbouw van de vragenlijst Planet

De vragenlijst bestaat uit drie thema's: 1) Klimaat & energie, 2) Natuur & milieu en 3) Waterbeheer

Wat betreft het klimaatbeleid ligt in deze lijst het accent op het scheppen van beleidskaders en middelen om CO₂-uitstoot binnen de provincie te verminderen en de beschikbaarheid van schone energie te bevorderen. De vertaalslag van klimaatbeleid naar het bevorderen van klimaatvriendelijk consumeren en produceren is opgenomen in de vragenlijst 'Profit'.

Klimaat & energie (*planet*)

De klimaatdoelstellingen van het huidige kabinet zijn:

- a) een reductie van de uitstoot van broeikasgassen van 30% in 2020 ten opzichte van 1990
- b) een energiebesparing van 2% per jaar
- c) een aandeel van hernieuwbare energiebronnen van 20% in 2020

Daarnaast worden maatregelen getroffen om Nederland beter bestand te maken tegen de gevolgen van klimaatveranderingen.

Provincies spelen een belangrijke rol in het realiseren van deze doelstellingen zoals in het Klimaatakkoord met het Rijk 2009-2011 benadrukt wordt. De onderstaande vragen zijn vooral gericht op de kaderstelling (ambitiestelling) en het versterken van draagvlak voor de provinciale ambities in relatie tot de problematiek rond klimaatverandering (terugdringen energiegebruik en CO₂-uitstoot).

In de vragenlijst 'Profit' wordt nader ingegaan op maatregelen ter bevordering van 'klimaatvriendelijk' consumeren en produceren.

Vraag	
1.	KLIMAATBELEID Uw provincie heeft een actueel klimaatbeleidsplan met heldere en meetbare doelstellingen voor 2020 . a. De klimaatdoelstellingen van uw provincie met betrekking tot de reductie van CO₂-uitstoot is ambitieuzer dan die van het Rijk (> 30% reductie in 2020). b. Uw provincie heeft naast alle inspanningen voor de reductie van CO ₂ -uitstoot eveneens concrete maatregelen getroffen om de uitstoot van niet CO₂-broeikasgassen terug te dringen. c. Uw provincie slaagt er in om binnen haar grenzen minstens 2% energiebesparing per jaar te bewerkstellingen en kan dit staven aan de hand van jaarlijks monitoren. d. Uw provincie heeft het eigen potentieel van hernieuwbare energiebronnen in kaart gebracht en daarop ontwikkelingsplannen vastgesteld en budget vrijgemaakt voor energie van eigen bodem. e. Uw provincie heeft doelen gesteld dat in 2020 meer dan 20% van het energieverbruik binnen haar grenzen afkomstig moet zijn van hernieuwbare energiebronnen (zon, wind, biomassa, waterkracht, aardwarmte). f. Uw provincie heeft een plan van aanpak ontwikkeld of in ontwikkeling om binnen een aangegeven termijn een klimaatneutrale provincie te zijn. ¹
2.	ADAPTATIE Uw provincie draagt er zorg voor dat alle ruimtelijke plannen binnen haar grenzen ' klimaatbestendig ' zijn of worden (adaptatieprogramma). a. Uw provincie heeft de mogelijke gevolgen van klimaatverandering en de benodigde maatregelen voor adaptatie in kaart gebracht . b. De provinciale structuurvisie en daaraan gerelateerde ruimtelijke plannen bevatten een heldere weerslag van het klimaatakkoord en is zogenaamd ' klimaatbestendig '.
3.	MIDDELEN Uw provincie beschikt over voldoende capaciteit en middelen om het klimaatbeleid met hoge prioriteit uit te voeren in lijn met de afspraken met het Rijk. a. Uw provincie heeft een structureel budget gereserveerd op de jaarlijkse begroting voor het klimaatbeleid. b. Uw provincie heeft gekozen voor het hoogste ambitieniveau binnen de SLOK regeling (Stimulering Lokale Klimaatinitiatieven).
4.	SAMENWERKING Uw provincie draagt bij aan een actieve en gestructureerde samenwerking tussen verschillende stakeholders op het gebied van klimaat- en energiebeleid. a. Uw provincie heeft het ' Groen akkoord ' getekend.

¹ Vraag met betrekking tot de ambitie om de eigen organisatie klimaatneutraal te maken is opgenomen in lijst 'Profit'

	<p>b. Uw provincie heeft samen met haar gemeenten een klimaatakkoord getekend en stelt actief kennis en expertise beschikbaar aan gemeenten om de afgesproken klimaat- en energiedoelstellingen gezamenlijk te realiseren.</p> <p>c. In uw provincie loopt een programma met als thema 'Klimaat en energie' gericht op scholen en onderwijsinstellingen.</p> <p><i>N.B. Vragen over samenwerking met bedrijfsleven om energiegebruik en CO₂-uitstoot terug te dringen zijn opgenomen in de vragenlijst 'Profit', Duurzaam ondernemen vraag 6.</i></p>
5.	<p>COMMUNICATIE</p> <p>Uw provincie communiceert duidelijk en continue over de achtergronden en resultaten van haar klimaatbeleid naar haar inwoners en overige geïnteresseerden.</p> <p>a. Uw provincie berekent en publiceert jaarlijks de CO₂-uitstoot binnen haar grenzen en brengt daarmee het effect van diverse klimaatprojecten helder in beeld.</p> <p>b. Uw provincie organiseert minimaal één voorlichtingsactiviteit per jaar gericht op het brede publiek.</p> <p>c. Uw provincie is actief lid van het Klimaatverbond. Actief wil zeggen dat uw provincie jaarlijks aantoonbaar een bijdrage levert aan de doelstellingen van het Klimaatverbond.</p>
	<p>BONUS</p> <p>Natuurlijk is de vragenlijst niet uitputtend. Doet uw provincie beduidend meer binnen dit thema? Geef voorbeelden en/of argumenten waarom uw provincie enige bonuspunten verdient (max. 5 per thema).</p>
	<p>TOTAAL vragenlijst KLIMAAT & ENERGIE</p>
	<p>28 (33)</p>

<h2>Natuur & Milieu (<i>planet</i>)</h2> <p>Deze vragenlijst gaat over het behoud en versterken van de lokale flora en fauna (biodiversiteit) en overige ecologische ofwel milieudiensten binnen de grenzen van de provincie.</p> <p>Provincies hebben een belangrijke taakstelling met betrekking tot realisatie Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en afspraken Natura 2000.</p>	
	<p>Vraag</p>
6.	<p>BIODIVERSITEIT</p> <p>Uw provincie besteedt aandacht aan de bescherming van de biodiversiteit binnen haar grenzen en heeft een actueel programma om haar ecologische kapitaal te versterken.</p> <p>a. Uw provincie heeft beschikking over een actueel overzicht van plant- en diersoorten binnen haar grenzen.</p> <p>b. De provincie houdt de ontwikkelingstrends van 'rode lijstsoorten' die binnen de provincie voorkomen in de gaten en treft maatregelen indien nodig (bijv. ecoducten of wildtunnels, subsidies soortenbescherming).</p> <p>c. In uw provincie zal de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) in 2018 conform de afspraken gerealiseerd zijn.</p> <p>d. Uw provincie is op schema wat betreft de afspraken met betrekking tot de zogeheten Natura 2000-gebieden.</p> <p>e. In uw provincie is men erin geslaagd de trend van verlies aan biodiversiteit tot stilstand te brengen of zelfs om te buigen.</p>
7.	<p>LANDSCHAP</p> <p>Uw provincie speelt een actieve rol voor het behoud van haar kenmerkende landschappen en versterkt waar nodig de landschappelijke kwaliteiten.</p> <p>a. De provincie draagt er zorg voor dat haar kenmerkende landschappen in het veld duidelijk herkenbaar zijn.</p> <p>b. Samen met maatschappelijke partners heeft de provincie een inventarisatie gemaakt van prioritaire</p>

	<p>gebieden binnen haar grenzen om 'verrommeling' van het landschap te bestrijden.</p> <p>c. Uw provincie zorgt er actief voor dat bij bouwplannen verloren gegaan groen gecompenseerd wordt door elders natuurfuncties te versterken. Jaarlijks wordt hiervan een balans opgemaakt.</p> <p>d. In de procedure voor vergunningverlening aan delfstoffenwinning (bijv. zand, grind, zout) is het behoud van het landschap een zwaarwegende factor bij de besluitvorming.</p> <p>e. Met steun van uw provincie is er één of meerdere fondsen opgericht om de rol van boeren bij het landschapsbeheer te versterken.</p>
8.	<p>AFVAL</p> <p>Uw provincie heeft in de huidige beleidsperiode heldere doelstellingen neergelegd betreffende het terugdringen en scheiden van afvalstromen.</p> <p>a. Uw provincie ziet er op toe dat de bekende ladder van Lansink door zowel gemeenten als bedrijfsleven wordt nageleefd met de nadruk op preventie.</p> <p>b. In uw provincie wordt er steeds minder huishoudelijk en bedrijfsafval dat binnen de eigen grenzen geproduceerd is, bij AVI's ter verbranding aangeboden.</p>
9.	<p>BETROKKENHEID</p> <p>Uw provincie heeft beleid gericht op het betrekken van vrijwilligers bij het behoud en beheer van natuurlijk kapitaal dat de provincie rijk is.</p> <p>a. Uw provincie biedt financiële en bestuurlijke ondersteuning aan één of meerdere regionale netwerken van (lokale) natuur- en milieuorganisaties.</p> <p>b. De provincie waardeert en maakt aantoonbaar gebruik van gevraagd en ongevraagd advies van natuur- en milieuorganisaties.</p> <p>c. Uw provincie heeft een programma en structureel budget voor het ondersteunen van initiatieven en projecten op het gebied van Natuur- en Milieu Educatie (NME).</p>
10.	<p>MONITORING</p> <p>In uw provincie vindt een adequate monitoring van natuur, milieu en de kwaliteit van het landschap plaats, waarbij de kengetallen voor iedereen toegankelijk zijn.</p>
	<p>BONUS</p> <p>Natuurlijk is de vragenlijst niet uitputtend. Doet uw provincie beduidend meer binnen dit thema? Geef voorbeelden en/of argumenten waarom uw provincie enige bonuspunten verdient (max. 5 per thema).</p>
	<p>TOTAAL vragenlijst NATUUR & MILIEU</p>
	<p>26 (31)</p>

<h2>Waterbeheer (<i>planet</i>)</h2> <p>Waterbeheer betekent:</p> <ul style="list-style-type: none"> • controleren en onderhouden van dijken (zorg voor de waterkering) • zuiveren van afvalwater en zorgen voor schoon oppervlaktewater (zorg voor waterkwaliteit) • er voor zorgen dat er niet te veel en niet te weinig water is (zorg voor waterkwantiteit) <p>In de Europese Kader Richtlijn Water staat ecologie centraal, wat moet worden vertaald naar alle bestuursniveaus.</p> <p>Samen met de Rijksoverheid en de waterschappen is de provincie verantwoordelijk voor het waterbeheer. Provincies hebben vooral een rol in de waterveiligheid en de kwaliteit van water, zoals het zwemwater (ref: www.watdoetjeprovincie.nl).</p>	
	<p>Vraag</p>
11.	<p>COHERENTIE</p> <p>Uw provincie zorgt voor coherentie tussen ruimtelijke plannen en de doelstellingen van duurzaam waterbeheer.</p> <p>a. Uw provincie beschikt over een 100% dekkend geheel van actuele, integrale waterplannen, samengesteld met grote betrokkenheid van maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven en andere stakeholders.</p>

	b. In de provinciale structuurvisie is water medebepalend voor de functietoekenning, waarbij haar ecologische functie centraal staat.
12.	<p>WATERBALANS</p> <p>Uw provincie voert een actief grondwaterbeleid ter voorkoming van een negatieve waterbalans. Dat wil zeggen, het risico van een grotere onttrekking dan op natuurlijke wijze kan worden aangevuld.</p> <p>a. Het waterbeheer binnen uw provincie gaat uit van de trits 'vasthouden, bergen, afvoeren'. Uw provincie heeft een plan van aanpak vertragingbestrijding opgesteld met alle betrokken actoren.</p> <p>b. Uw provincie heeft een stimuleringsbeleid om afkoppeling van regenwater te bevorderen.</p> <p>c. Uw provincie heeft stimuleringsmaatregelen getroffen voor besparing van drinkwatergebruik bij grootverbruikers.</p> <p>d. Bij het ontwikkelen van de nieuwe provinciale structuurvisie is expliciet rekening gehouden met de gevolgen van klimaatverandering op de grondwaterhuishouding ('klimaatbestendig').</p>
13.	<p>VERVUILING</p> <p>Uw provincie voert een actief beleid ter voorkoming van vervuiling van het grondwater, oppervlaktewater en waterbodems.</p> <p>a. In uw provincie wordt bij het beheer van afvalwater consequent aangestuurd op basis van de trits 'preventie, scheiden, zuiveren'.</p> <p>b. De statistieken tonen een positieve trend in het verminderen van vuillast dat wordt veroorzaakt door huishoudens, bedrijven en instellingen.</p> <p>c. Uw provincie gebruikt geen chemische bestrijdingsmiddelen bij groenbeheer en onderhoud van berm, oevers en waterwegen.</p> <p>d. Uw provincie heeft bindende afspraken, inzake het terugdringen van vuillast, gemaakt met de grootste watervervuilers in de regio.</p>
14.	<p>OPPERVLAKTEWATER</p> <p>Uw provincie voert, in nauwe samenwerking met Rijkswaterstaat en de waterschappen, een actief beleid om de kwaliteit van het oppervlaktewater te waarborgen en waar nodig te verbeteren.</p> <p>a. De kwaliteit van het oppervlaktewater binnen uw provincie laat de laatste 10 jaar duidelijk een positieve trend zien.</p> <p>b. Binnen uw provincie voldoet de kwaliteit van al het natuurlijk zwemwater aan de wettelijke normen (calamiteiten buiten beschouwing gelaten).</p>
	<p>BONUS</p> <p>Natuurlijk is de vragenlijst niet uitputtend. Doet uw provincie beduidend meer binnen dit thema? Geef voorbeelden en/of argumenten waarom uw provincie enige bonuspunten verdient (max. 5 per thema).</p>
	<p>TOTAAL vragenlijst WATERBEHEER</p>
	21 (26)

Vragenlijst PROFIT

Eigen bedrijfsvoering - Duurzaam ondernemen / MVO - Mobiliteit

In deze vragenlijst ligt het accent op de economische dimensie (*Profit*) van duurzame ontwikkeling. Om een compleet beeld te krijgen van het duurzaamheidsbeleid binnen de provincie, is het wenselijk dat ook de andere vragenlijsten ingevuld worden.

Profit: economische dimensie van duurzame ontwikkeling

Verwante begrippen: duurzaam produceren en consumeren (spel van vraag & aanbod) Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO), duurzaam ondernemen, ketenverantwoordelijkheid, duurzame mobiliteit, duurzaam bouwen.

De 'P' van Profit staat ook voor 'Progress' en 'Prosperity', vooruitgang en welvaart. Economische ontwikkeling gaat over productie, werkgelegenheid, efficiëntie en rendement. Een ondernemer zal in zijn bedrijfsvoering en keuzes voor investeringen, altijd de balans opmaken tussen kosten en baten. Een maatschappelijk verantwoord oftewel duurzaam ondernemer, neemt in zijn besluitvorming ook de milieuen sociale aspecten mee (maatschappelijke kosten en baten).

Denk mondiaal, handel lokaal

Provincies zijn erop gericht om op regionaal niveau economisch kapitaal te beschermen en de kansen op economische ontwikkeling te versterken. De uitdaging is ervoor te zorgen dat hierbij niet voorbij wordt gegaan aan andere maatschappelijke belangen, zoals het reduceren van CO₂-uitstoot en het respecteren van mensenrechten, zowel hier als elders in de wereld. Sterker nog, de uitdaging is, om samen met het bedrijfsleven, te zoeken naar win-win situaties, naar mogelijkheden waarbij economische activiteiten een bijdrage leveren aan een duurzame ontwikkeling. Er is een groeiend pakket aan maatregelen en voorbeelden beschikbaar.

Belangrijk op dit vlak is wel dat de overheid, waaronder ook provincies, zelf een voorbeeld stellen op het gebied van duurzame bedrijfsvoering. Bijvoorbeeld door een duurzaam inkoopbeleid kan de overheid, als belangrijke afnemer, een sterke impuls geven aan de groei van het aanbod van duurzame producten en diensten op de nationale en lokale markt.

Een goede bereikbaarheid is van essentieel belang voor de lokale economie. Verkeer is echter een belangrijke bron van CO₂-uitstoot. Het stimuleren van duurzame mobiliteit behoort eveneens tot het takenpakket van de provincie.

Relevante internationale en nationale afspraken op dit terrein zijn:

- OESO-richtlijnen: www.oesorichtlijnen.nl
- ILO afspraken
- WTO afspraken
- Millenniumdoel 8 (en overigen): www.millenniumdoelen.nl
- Klimaat- Energieakkoord tussen Rijk en provincies 2009-2011

Opbouw van de vragenlijst Profit

De vragenlijst bestaat uit drie thema's: 1) Eigen bedrijfsvoering, 2) Duurzaam ondernemen / MVO en 3) Mobiliteit.

Eigen bedrijfsvoering (*profit*)

Binnen dit thema wordt dieper ingegaan op de voorbeeldfunctie die van de overheid verwacht mag worden in het kader van duurzaam ondernemen. Als grootgebruiker (zo'n 50 miljard euro per jaar) is het Rijk, samen met provincies, waterschappen en gemeenten een machtige speler in het veld van vraag en aanbod van duurzame producten en diensten.

Het accent wordt in dit subthema vooral gelegd op energiebesparing en duurzaam inkopen. Eenvoudig gezegd betekent duurzaam inkopen dat milieu en mensenrechten uitgangspunt moeten zijn van het inkoopbeleid. Daarnaast komt in enkele vragen ook omgang met het eigen menselijk kapitaal naar voren.

Informatieve websites: www.senternovem/duurzaaminkopen.nl en www.duurzameoverheid.nl

Vraag	
1.	<p>CO₂ EN ENERGIEVERBRUIK</p> <p>Uw provincie heeft meetbare klimaatdoelen gesteld voor energiebesparing en vermindering van CO₂-uitstoot binnen haar eigen organisatie.</p> <p>a. Uw provincie heeft de ambitie vastgesteld om zelf als organisatie uiterlijk in 2015 klimaatneutraal te zijn.</p> <p>b. Uw provincie maakt gebruik van 100% groene stroom (verlichting provinciale wegen, in eigen gebouwen et cetera).</p>
2.	<p>INKOOP</p> <p>Uw provincie heeft formeel vastgelegd dat duurzaamheid het uitgangspunt is van haar inkoopbeleid en heeft een stappenplan uitgewerkt om 100% duurzaamheid in 2015 te realiseren.</p> <p>a. Uw provincie heeft de Verklaring Duurzaam Inkopen van SenterNovem ondertekend en voldoet aan de afspraken die hieraan verbonden zijn.</p> <p>b. Uw provincie past criteria voor duurzaam inkopen al toe in meer dan 50% van haar totale inkoopbudget (facilitaire diensten, aanbestedingstrajecten).</p> <p>c. Bestuurders en inkoopers van uw provincie hebben kennis van duurzame inkoopprocessen en worden regelmatig bijgeschoold.</p> <p>d. Uw provincie is een voorlichtingstraject gestart richting haar belangrijkste (potentiële) leveranciers betreffende de eisen en kansen ten gevolge van het duurzaam inkoopbeleid.</p> <p>e. In uw provincie is een traject gestart voor het verduurzamen van de verlichting, de ICT en andere elektronische voorzieningen.</p> <p>f. 100% van het papier dat uw provincie gebruikt, is afkomstig uit duurzame bronnen, dat wil zeggen:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ gerecycled papier en niet chloorgebleekt, of▪ papier met het FSC-keurmerk of vergelijkbaar en niet chloorgebleekt. <p>g. Uw provincie schenkt standaard Fairtrade koffie en thee en zorgt ervoor dat er een breed assortiment duurzame producten wordt aangeboden in de eigen kantine en/of de catering en bij speciale bijeenkomsten. Gebruik van vlees wordt ontmoedigd.</p>
3.	<p>MOBILITEIT</p> <p>Uw provincie heeft een duurzaam mobiliteitsbeleid voor de eigen medewerkers.</p> <p>a. Uw provincie heeft concrete maatregelen getroffen om in het woon-werkverkeer van eigen medewerkers het gebruik van fiets, OV, carpoolen en dergelijke te stimuleren.</p> <p>b. Bij aanschaf van bedrijfsauto's is duurzaamheid voor uw provincie een belangrijk criterium en wordt uitgaan van auto's met minimaal een A of B label.</p> <p>c. Uw provincie compenseert de CO₂-uitstoot van vliegvluchten in diensttijd.</p> <p>d. Uw provincie heeft faciliteiten voor tele- en/of videoconferencing en stimuleert het gebruik hiervan.</p>
4.	<p>FINANCIEEL BEHEER</p> <p>De provincie kiest er bewust voor dat in ieder geval een deel van haar financiële reserves op duurzame wijze worden beheerd.</p>

5.	DIVERSITEIT
	<p>Uw provincie streeft er nadrukkelijk naar dat haar bestuur en personeelssamenstelling een evenredige afspiegeling is van de samenleving (diversiteitbeleid).</p> <p>a. Uw provincie beschikt over een actueel diversiteitsbeleid met expliciete prestatie-indicatoren wat betreft de samenstelling van haar eigen medewerkers.</p> <p>b. Binnen de provincie wordt minimaal 40% van de leidinggevende functies ingenomen door vrouwen. De Nederlandse regering heeft hiervoor streefcijfers vastgelegd in een Meerjarenbeleidsplan Emancipatie 2006-2010.</p> <p>c. In de huidige beleidsperiode is in het personeelsbestand van uw provincie een toenemend aantal 'nieuwe Nederlanders', mindervalide en/of re-integratiewerkers opgenomen.</p>
	BONUS
	Natuurlijk is de vragenlijst niet uitputtend. Doet uw provincie beduidend meer binnen dit thema? Geef voorbeelden en/of argumenten waarom uw provincie enige bonuspunten verdient (max. 5 per thema).
	TOTAAL vragenlijst EIGEN BEDRIJFSVOERING
	28 (33)

Duurzaam ondernemen / MVO (profit)	
<p><i>MVO betekent dat een bedrijf naast het streven naar winst (profit) ook rekening houdt met het effect van haar activiteiten op het milieu (planet) en oog heeft voor menselijke aspecten binnen en buiten het bedrijf (people). Het gaat er om een balans te vinden tussen people, planet en profit. Steeds vaker blijkt dat die balans leidt tot betere resultaten voor zowel het bedrijf als de samenleving. MVO-Nederland</i></p> <p>Een provincie heeft diverse mogelijkheden om ondernemers te stimuleren en te helpen om voortgang te boeken op het terrein van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Sectoren waar de provincies veel invloed hebben om de 'core business' te verduurzamen, zijn de energieproductie, (woning)bouw en land- en tuinbouw. Provincies spelen eveneens een rol in het bevorderen van internationale handelsovereenkomsten: zoeken van afzetmarkten voor het eigen bedrijfsleven en het aantrekken van buitenlandse investeerders om de eigen economie te versterken. Ook hier liggen uiteraard kansen voor het stimuleren van duurzame ontwikkelingen.</p> <p>Om ervoor te zorgen dat de toekomstige welvaart gebaseerd zal zijn op een duurzame en concurrerende economie, zal duidelijk geïnvesteerd moeten worden in kennis en innovatie. Ook daar kan de provincie een belangrijke rol in spelen.</p>	
	Vraag
6.	CO₂ EN ENERGIEVERBRUIK
	<p>Uw provincie heeft in het kader van haar klimaatbeleid een specifiek programma richting het bedrijfsleven om haar klimaatdoelstellingen te realiseren.</p> <p>a. Uw provincie heeft plannen (in de maak) om het geschatte potentieel aan duurzame energieproductie zoals vastgelegd in het klimaatakkoord in 2020 in nauwe samenwerking met private partijen te realiseren.</p> <p>b. Uw provincie stimuleert energiebesparing bij bedrijven waarvoor zij bevoegd gezag is. Zij beschikt hiervoor over een divers pakket aan maatregelen, advies en subsidiemogelijkheden.</p> <p>c. Uw provincie controleert en handhaaft actief de afspraak dat bedrijven, waar zij het bevoegd gezag is voor vergunningverlening, alle energiebesparende maatregelen uitvoeren die zich binnen vijf jaar terugverdienen.</p> <p>d. Uw provincie heeft in kaart gebracht welke bijdrage zij levert aan het realiseren van energieneutrale nieuwbouw in 2020 en de realisatie van de doelstellingen m.b.t. tot energiebesparing in de bestaande voorraad.</p>
7.	KETENVERANTWOORDELIJKHEID
	<p>Uw provincie heeft expliciet de ambitie neergelegd om samen met het bedrijfsleven de ecologische (ook wel mondiale) voetafdruk van haar economie te verkleinen en waar mogelijk duurzaam ketenbeheer te bevorderen.</p> <p>a. Het bevorderen van ketenverantwoordelijkheid en/of promoten van het concept 'cradle-to-cradle'</p>

	<p>staat expliciet in het coalitie programma. Het actief zoeken naar lokale grondstoffen maakt hiervan deel uit.</p> <p>b. De provincie heeft bindende afspraken met het bedrijfsleven, waarvoor zij bevoegd gezag is, wat betreft het terugdringen van afvalstromen.</p> <p>c. Bij het stimuleren en faciliteren van internationale handel wordt structureel aandacht geschonken aan het thema Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen.</p> <p>d. Uw provincie ondersteunt de ontwikkeling en promotie van (duurzaam geproduceerde) streekproducten.</p>
8.	<p>INNOVATIE</p> <p>Uw provincie heeft samen met het bedrijfsleven en kennisinstututen een innovatieagenda opgemaakt en middelen beschikbaar gesteld om de transitie naar een duurzame economie te bewerkstelligen.</p> <p>a. Uw provincie voert de regie over een MVO-platform of stimuleert de oprichting van een MVO-platform om kennisuitwisseling en samenwerking te bevorderen.</p> <p>b. Uw provincie heeft samen met de belangrijkste stakeholders een stimuleringsprogramma vastgesteld voor de verbetering van de kennisinfrastructuur en –overdracht op het gebied van duurzame technologie.</p> <p>c. Uw provincie looft jaarlijks een of meerdere aanmoedingsprijzen uit om initiatieven uit het bedrijfsleven te bevorderen en aansprekende voorbeelden van duurzaam ondernemerschap onder de aandacht te brengen.</p> <p>d. Uw provincie heeft een programma specifiek gericht op het verduurzamen van de (woning)bouw die verder gaat dan de energieaspecten. Hierbij wordt gedacht aan duurzaam materiaalgebruik, meervoudig functiegebruik, waterbesparing, mobiliteit.</p> <p>e. Uw provincie stuurt aan op verduurzaming van de land- en tuinbouw via het versterken van het vraag- en aanbodspel.</p>
9.	<p>BEDRIJVENTERREINEN</p> <p>In uw provincie is duurzaamheid uitgangspunt bij de planning, (her)inrichting en het beheer van bedrijventerreinen.</p> <p>a. Aan de huidige provinciale structuurvisie ligt een duidelijke visie ten grondslag op de ontwikkeling van duurzame bedrijventerreinen en het tegengaan van 'verrommeling' van de ruimte door bedrijventerreinen.</p> <p>b. Uw provincie heeft een programma voor het revitaliseren van bestaande terreinen in uitvoering, waarbij een actief vestigingsbeleid met betrekking tot duurzaam bedrijfsleven wordt gevoerd.</p> <p>c. Uw provincie heeft een programma voor het verduurzamen van bedrijventerreinen in uitvoering en minstens één pilot project afgerond.</p>
10.	<p>KWETSBARE MENSEN</p> <p>Uw provincie zet zich samen met het bedrijfsleven actief in om kwetsbare groepen als schoolverlaters en allochtonen te integreren in de arbeidsmarkt.</p>
	<p>BONUS</p> <p>Natuurlijk is de vragenlijst niet uitputtend. Doet uw provincie beduidend meer binnen dit thema? Geef voorbeelden en/of argumenten waarom uw provincie enige bonuspunten verdient (max. 5 per thema).</p>
	<p>TOTAAL vragenlijst DUURZAAM ONDERNEMEN / MVO</p>
	<p>27 (32)</p>

Mobiliteit (profit)

Goede bereikbaarheid is een belangrijke factor voor economische ontwikkeling. De provincies hebben een belangrijke regierol om zorg te dragen dat bedrijven, voorzieningen, instellingen en economische centra goed bereikbaar dan wel ontsloten zijn via de weg, het spoor, het water, (de lucht) en de ICT.

De onderstaande vragen zijn vooral gericht op het stimuleren van een zuinige en schone mobiliteit.

Vraag	
11.	BEREIKBAARHEID <p>Uw provincie streeft naar duurzame mobiliteit en bereikbaarheid. Zij heeft dit verankerd in heldere beleidskaders en uitvoeringsprogramma's.</p> <p>a. Uw provincie heeft sinds 2007, met de verschillende stakeholders (gemeenten, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties) een analyse gemaakt van de knelpunten op het gebied van verkeersveiligheid, verkeersdruk en bereikbaarheid.</p> <p>b. In uw provincie zijn afspraken gemaakt met het bedrijfsleven, instellingen en de gemeenten voor het terugdringen van CO₂-uitstoot en verbetering van de luchtkwaliteit.</p> <p>c. Bij aanbestedingen van openbaar vervoer laat uw provincie duurzaamheideisen zwaar wegen en wordt expliciet gekozen voor schoon en zuinig busvervoer.</p> <p>d. Uw provincie stimuleert actief het autodelen in de regio.</p>
12.	OV EN FIETS <p>Uw provincie heeft een actief beleid op meer gebruik van het openbaar vervoer en de fiets.</p> <p>a. De provincie maakt structureel gebruik van het advies van de fietsersbond en/of andere belangengroepen om de inrichting van de openbare ruimte voor langzaam verkeer te verbeteren.</p> <p>b. Tijdens de huidige beleidsperiode haakt uw provincie actief aan bij een of meerdere campagnes om bij haar inwoners het autogebruik te ontmoedigen. Voorbeelden hiervan zijn 'De Week van de Vooruitgang' en 'Op voeten en fietsen naar school'.</p> <p>c. Uw provincie houdt toezicht en stuurt de busbedrijven op een goede ontsluiting van het platteland e.d.</p> <p>d. In uw provincie is de laatste jaren een toename te zien in het gebruik van openbaar vervoer en fiets in het woon-werkverkeer in vergelijking met autogebruik.</p>
13.	INFRASTRUCTUUR <p>Uw provincie hanteert duurzaamheid expliciet en structureel als uitgangspunt bij de ontwikkeling van infrastructurele projecten.</p> <p>a. Uw provincie zet zich in voor het toepassen van steeds meer duurzame technologie bij de aanleg en onderhoud van de verkeersinfrastructuur (verhardingen, verkeerslichten, etc.).</p> <p>b. Uw provincie faciliteert de transitie van gebruik van fossiele naar alternatieve brandstoffen (biogas, groene stroom, duurzaam geproduceerde biobrandstoffen). Voor 2011 zullen in dit kader minstens 5 pilots voor innovaties gestart zijn of in de startblokken staan.</p> <p>c. Uw provincie spant zich in voor een betere benutting van de huidige infrastructuur en hanteert het uitgangspunt dat binnen haar grenzen het totaal oppervlakte asfalt niet mag toenemen.</p>
14.	COMMUNICATIE <p>Uw provincie communiceert op een voor iedereen toegankelijke wijze over de duurzaamheidsdoelstellingen en resultaten met betrekking tot mobiliteit- en bereikbaarheidsbeleid.</p>
	BONUS <p>Natuurlijk is de vragenlijst niet uitputtend. Doet uw provincie beduidend meer binnen dit thema? Geef voorbeelden en/of argumenten waarom uw provincie enige bonuspunten verdient (max. 5 per thema).</p>
TOTAAL vragenlijst MOBILITEIT	
	20 (25)

EINDRESULTAAT

Alle resultaten zullen weergegeven worden via de website www.duurzaamheidsmeter.nl/PDM. Per provincie zal eveneens het onderstaande overzicht worden gemaakt waarbij in één oogopslag de totale scores en scores per subthema zichtbaar worden gemaakt.

PROVINCIE:						
	Subscore		Bonus	Totaalscore	Totaalscore in procenten	
	score	Max.			Score	max
Proces						
Planet						
Profit						
People						

LIJST PROCES (totaal score maximaal 20 punten)						
	Subscore		Bonus	Totaalscore	Totaalscore in procenten	
	score	Max.			Score	max
Institutionalisering						

LIJST PEOPLE (totaal score maximaal 55 punten)						
	Subscore		Bonus	Totaalscore	Totaalscore in procenten	
	score	Max.			Score	max
Burgerparticipatie						
Sociaal Beleid						
Globalisering						

LIJST PLANET (totaal score maximaal 75 punten)						
	Subscore		Bonus	Totaalscore	Totaalscore in procenten	
	score	Max.			Score	max
Klimaat en Energie						
Natuur en milieu						
Water						

LIJST PROFIT (totaal score maximaal 75 punten)						
	Subscore		Bonus	Totaalscore	Totaalscore in procenten	
	score	Max.			Score	max
Eigen bedrijfsvoering						
Duurzaam ondernemen / MVO						
Mobiliteit						